

Abant Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Abant Social Sciences

2025, 25(2): 792-806, doi: 10.11616/asbi.1658316

Afetler Konusunda Sosyal Hizmet Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Social Work Research on Disasters

Abdulkadir KARABULUT¹

Geliş Tarihi (Received): 15.03.2025

Kabul Tarihi (Accepted): 23.06.2025

Yayın Tarihi (Published): 31.07.2025

Öz: Bu çalışma afetler konusunda sosyal hizmet alanında yapılan akademik çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Web of Science veri tabanında 2005-2024 yılları arasında “disaster” (afet) anahtar kelimesiyle sosyal hizmet kategorisinde yayımlanan 608 makale analiz edilmiştir. Bulgular, afetler üzerine yapılan sosyal hizmet araştırmalarının yıllara göre dağılımını, en çok atıf alan yazarları, kurumları, ülkeleri ve temel araştırma eğilimlerini ortaya koymaktadır. Araştırma sonucunda afetlere ilişkin sosyal hizmet çalışmalarının sınırlı olduğu ancak son yıllarda artan akademik ilgiyle birlikte belirli temalar etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışma sosyal hizmet alanında afet konusundaki akademik üretkenliğin geliştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır. Elde edilen bulgular, gelecekte yapılacak araştırmalara yön vermek ve afet sosyal hizmeti alanında bilimsel bilgi birikimini artırma noktasında fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afetler, Sosyal Hizmet, Bibliyometrik Analiz, Afet Yönetimi.

&

Abstract: This study aims to examine academic research on disasters in the field of social work through bibliometric analysis. A total of 608 articles published in the social work category in the Web of Science database between 2005 and 2024, using the keyword “disaster,” were analyzed. The findings reveal the distribution of social work research on disasters over the years, the most cited authors, institutions, countries, and key research trends. The results indicate that while social work studies on disasters remain limited, academic interest in this field has increased in recent years, leading to a concentration on specific themes. This study provides recommendations for enhancing academic productivity in disaster-related social work research. The findings will serve as a valuable resource for guiding future studies and contributing to the expansion of scientific knowledge in the field of disaster social work.

Keywords: Disasters, Social Work, Bibliometric Analysis, Disaster Management.

Atıf/Cite as: Karabulut, A., (2025). Afetler Konusunda Sosyal Hizmet Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 792-806. doi: 10.11616/asbi.1658316

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Abdulkadir Karabulut, Hitit Üniversitesi, kadirkarabulut@hitit.edu.tr.

1. Giriş

Toplumsal travmaların en derin örneklerinden olan afetler, insanlık tarihi boyunca mücadele edilmesi gereken önemli olguların başında gelmiştir. Afetler, toplumların hem sosyal hem psikolojik hem de ekonomik yaşamlarını etkileyen olaylardır ve insan yaşamlarında uzun süreli etkiler bırakabilmektedir. (Smith & Wenger, 2017: 234). İşte tam da bu tür zorlu dönemlerde toplumsal değişimi, gelişmeyi, uyumu, insanların güçlenmesini ve özgürleşmesini desteklemeyi hedefleyen bir meslek olan sosyal hizmetin rolü kritik öneme sahiptir. Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) tarafından yapılan tanıma göre sosyal hizmet; “toplumsal değişimi ve gelişmeyi, toplumsal uyumu, insanların güçlenmesini ve özgürleşmesini destekleyen, uygulamaya dayalı bir meslek ve akademik bir disiplin” olarak tanımlanmıştır (IFSW,2014). Bununla birlikte uygulamaya dayalı olarak ifade edilen sosyal hizmet mesleğindeki müdahale yöntemlerinin insan hak ve onuruna yaraşır bir şekilde sunulması önem arz etmektedir. Sosyal hizmet uzmanları afet sonrasında bireylerin karşılaşmış oldukları sosyal ve psikolojik sorunlarla baş etme kapasitelerini geliştirmek üzerine odaklanmalıdır. Nitekim Dominelli (2015:45) sosyal hizmet uzmanlarının afet sonrasında hem bireylerin hem de toplumun iyileşme sürecine destek olma, temel ihtiyaçlarını karşılama ve psikososyal destek sağlama gibi kritik görevler üstlendiklerine işaret etmektedir. Tomanbay (2000) ise afet sonrasında sosyal hizmet uzmanlarının psikososyal destek, kaynak yönetimi ve savunuculuk rollerinin önemine vurgu yapmıştır. Tuncay (2004: 27) ise afet sonrası hayat kurtarmaya yönelik müdahaleler ile hayatı sürdürmeye yönelik ihtiyaçların sağlanmasının ve normalleşme sürecinin gereklerinin yerine getirilmesinin sosyal hizmetin başta gelen işlevlerini oluşturduğuna işaret etmektedir. Afetler, toplum genelinde ve bireyler özelinde ciddi olumsuzluklara yol açarak maddi ve manevi büyük kayıplara neden olmakta; sosyal hizmet uzmanları ise afet öncesinde risk azaltmaya yönelik yapısal önlemler almak, eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yürütmek ve sosyal politikalar geliştirmek, afet sırasında psikososyal destek sağlamak, afet yönetimi süreçlerine katılmak ve bireyleri gerekli kaynaklarla buluşturmak, afet sonrasında ise sosyal kalkınmayı desteklemek ve toplumu yeniden örgütlemek gibi çok yönlü müdahalelerde bulunmaktadır (Artan & Özkan, 2020: 6). Afet sonrasında oluşan kayıplar bireylerin psikolojik sağlıklarını hiç kuşkusuz olumsuz etkilemektedir. Özellikle afet sonrasında oluşan kayıplar ve ekonomik zorluklar nedeniyle bireylerde oluşan post travmatik stres bozukluğuna yönelik müdahale edilmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır (Zakour & Harrell, 2003: 30). Kılıç Ceyhan (2023:780) afetlerde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının, afetlerin neden olduğu psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunları ele almalarının ve afetzedelerin ihtiyaçlarına yönelik hizmetler sunmalarının gerekliliğine işaret etmiştir. Bu noktada afetten etkilenen grupların yaşamlarının yeniden inşa edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır ve sosyal hizmet uzmanları bu ihtiyacı karşılamakla görevlidir. Pyles (2007:325), afet sonrasında toplum örgütlenmesinin önemine işaret etmiş ve bunun için de savunmasız grupları içeren, yerel toplulukların kapasitelerini güçlendiren, afet ve kalkınma konularını birbirine bağlayan ve dışarıdan gelenlerin destekleyici – katalizör rolü üstlendiği bir sisteme ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Koç ve Kayaalp (2024:29) sosyal hizmet uzmanlarının afet sonrası toplumun toparlanmasına ve dayanıklılığının artırılmasına katkı sağladıklarına vurgu yapmışlardır. 1999 Marmara Depremi sonrasında ortaya çıkan toplumsal sorunlar, 6 Şubat 2023 tarihinde Merkez üsleri Pazarcık (Kahramanmaraş) ve Elbistan (Kahramanmaraş) olan depremler sonrasında toplum örgütlenmesinin önemini bir kez daha gözler önüne serdi. Afet sonrasında yapılacak sosyal hizmet uygulamalarının da önemi görülmüş oldu. Böylelikle de afetler ve sosyal hizmet arasındaki ilişkiye yönelik akademik ilginin de arttığı görülmektedir. Alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde ise özellikle afetlerin sosyal hizmet uzmanları üzerindeki etkileri, afet sonrasında uygulanacak müdahale yöntemleri ve bu müdahaleleri uygulayacak sosyal hizmet uzmanlarının rollerinin incelendiğine işaret edilmektedir (Alston ve diğerleri, 2019:12). Çalışmaların bibliyometrik analizinin yapılması ise alandaki bilgi birikiminin anlaşılmasına imkan sağlayacaktır. Bibliyometrik analizler sayesinde belirli alandaki yayınların niceliksel olarak incelenmeleri, yazarların ve kurumların katkılarının değerlendirilmesi, anahtar

kelimeler ve atıf ağları gibi unsurların haritalandırılması mümkün olabilmektedir (Zupic & Cater, 2015, s. 430). Bu çalışmada da afetler konusundaki sosyal hizmet çalışmalarını bibliyometrik bir perspektifle incelemek amaçlanmıştır. Yapılan analiz sayesinde afetlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları hakkında bilgi birikiminin anlaşılması ve gelecekte yapılması planlanan araştırmalara yön verilmesi mümkün olabilecektir.

2. Yöntem

Afetler, sağlık, psikoloji, sosyoloji ve diğer disiplinlerde olduğu gibi, sosyal hizmet alanında da önemli bir araştırma konusu olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, sosyal hizmet alanındaki araştırmacılar için kapsamlı bir bilgi kaynağı sunmayı amaçlamakta ve alandaki bilimsel çalışmalara yön vererek gelişimine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen bibliyometrik analiz, afet konusundaki bilimsel literatürü sistematik bir şekilde değerlendirerek mevcut araştırma eğilimlerini ve gelişim süreçlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, sosyal hizmet alanında afetlere ilişkin yapılan çalışmaların hangi temalar etrafında yoğunlaştığını, hangi konuların daha fazla incelendiğini ve literatürde hangi alanlarda eksikliklerin bulunduğunu ortaya koyarak, gelecekteki araştırmalara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır. Bibliyometrik analiz, belirli bir araştırma alanındaki bilimsel üretkenliği, atıf ilişkilerini ve araştırma eğilimlerini sistematik olarak inceleyen bir yöntem olarak gösterilmektedir (Donthu ve diğerleri, 2021:285; Boduroğlu, 2023:112). Araştırma kapsamında “disaster (afet)” konusuyla ilgili Web of Science veri tabanında yer alan sosyal hizmet kategorisindeki araştırmalar bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bu çalışmada, analizlerin gerçekleştirilmesi ve haritaların oluşturulması noktasında Web of Science (WoS) veri tabanı kullanılmıştır. Araştırmada, Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilen verilere 20.10.2024 tarihinde erişilmiştir. Araştırma kapsamında Web of Science veri tabanında “All Fields” (Tüm Alanlar) seçeneği kullanılarak sosyal hizmet alanında 2005 ile 2024 yılları arasında (son on yıl) “disaster (afet)” kavramıyla ilgili toplamda 608 makale çalışması olduğu saptanmış ve çalışmaların tamamı araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmada kapsamında “disaster” konusuyla ilgili sosyal hizmet kategorisinde Web of Science veri tabanında yer alan araştırmalarda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- 2005-2024 yılları arasında Web of Science veri tabanında “disaster” konusuna ilişkin yayınların kategorilere göre dağılımı nasıldır?
- 2005-2024 yılları arasında Web of Science veri tabanında “disaster” konusuna ilişkin sosyal hizmet kategorisinde yayınların yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 2005-2024 yılları arasında Web of Science veri tabanında “disaster” konusuna ilişkin sosyal hizmet kategorisinde yayınların atıf sayılarının yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 2005-2024 yılları arasında Web of Science veri tabanında “disaster” konusuna ilişkin sosyal hizmet kategorisinde yayınların yazarlara ve yayın türlerine göre dağılımları nasıldır?
- 2005-2024 yılları arasında Web of Science veri tabanında “disaster” konusuna ilişkin sosyal hizmet kategorisinde yayınların ülkelere ve kurumlara göre dağılımı nasıldır?
- 2005-2024 yılları arasında Web of Science veri tabanında “disaster” konusunda sosyal hizmet kategorisinde yapılan yayınlarda kullanılan anahtar kelimelerin ağ haritası ve yoğunluk haritası nasıldır?

3. Bulgular

Web of Science veri tabanında sosyal hizmet kategorisinde 2005 ile 2024 yılları arasında “disaster (afet)” anahtar kelimesi ile ilgili toplamda 608 makale çalışmasının verisi çekilerek yıllara göre yayın sayıları, yazarlara göre yayın sayıları, yayınların yıllara göre atıf sayısı, yayınların dizinlere göre dağılımı,

yayınların kurumlara göre dağılımı, yayınların ülkelere göre dağılımları, en fazla kullanılan ilk on anahtar kelimenin kullanım sayıları grafik ve tablolar şeklinde hazırlanmış, yazar yayın ağı, yazar atıf ağı, kurumlara göre yayın ağı, ülkelere göre yayın ağı ve anahtar kelime ağı ve yoğunluk haritası ise VOSviewer yazılım programı aracılığıyla görselleştirilmiştir. Araştırma kapsamında her ne kadar 2005 ile 2024 yılları arasında sosyal hizmet kategorisinde afet konusuna ilişkin bibliyometrik analizi bağlamında sınırlandırılmış olsa da sosyal hizmet alanındaki çalışmaların bütüne olan payının gözükmesi adına diğer alanlardaki çalışmaların durumuna da bakmak amaçlanmıştır. Web of Science veri tabanında 2005 ile 2024 yılları arasında "disaster" filtrelemesiyle toplamda 149,137 makale verisine ulaşılmıştır. Toplam araştırmanın yalnızca 608'i yani %0,407'si "social work" kategorisinde yer almakta olduğu tespit edilmiştir.

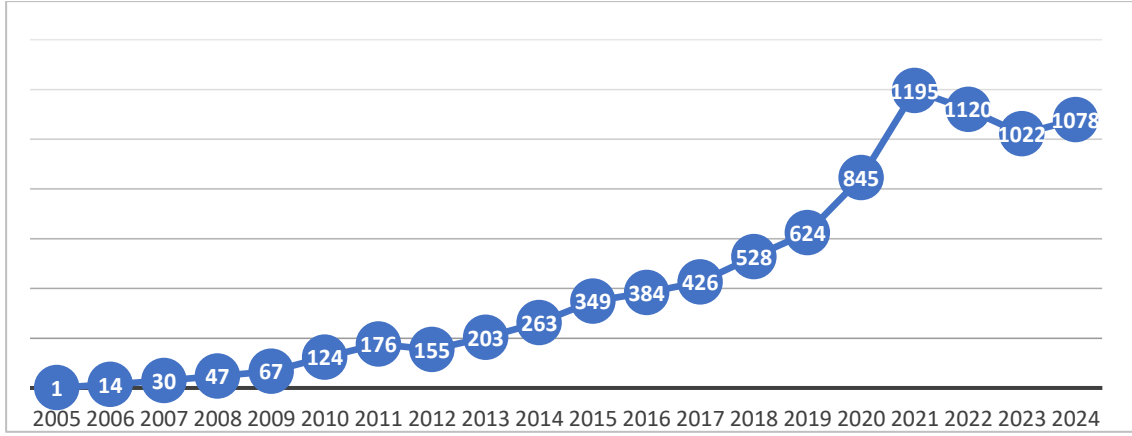
Tablo 1'de "disaster" konusuyla ilgili 2005-2024 yılları arasında sosyal hizmet kategorisinde yapılan çalışmaların yıllara bağlı olarak yayınlanma dağılımı ele alınmıştır. 2005-2024 yılları arasında yapılan 608 makale incelendiğinde konuyla ilgili çalışmaların azalma eğilimine girdiği görülmektedir.

2024 yılında 53 yayın, 2023 yılında 30 yayın, 2022 yılında 36 yayın, 2021 yılında 53 yayın, 2020 yılında 48 yayın, 2019 yılında 34 yayın, 2018 yılında 48 yayın, 2017 yılında 34 yayın, 2016 yılında 19 yayın, 2015 yılında 29 yayın, 2014 yılında 31 yayın, 2013 yılında 34 yayın, 2012 yılında 34 yayın, 2011 yılında 28 yayın, 2010 yılında 18 yayın, 2009 yılında 23 yayın, 2008 yılında 20 yayın, 2007 yılında 25 yayın, 2006 yılında 10 yayın, 2005 yılında ise 10 yayının yapıldığı tespit edilmiştir. Tablo 1'de görüldüğü üzere sosyal hizmet kategorisinde "disaster" konusuyla ilgili 2005-2024 yılları içerisinde yayın sayısında dalgalanmalar olsa da yayın sayısının giderek arttığı görülmektedir.

Tablo 1: Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Yayın Sayısı	Yıl	Yayın Sayısı
2024 yılında	53	2014 yılında	31
2023 yılında	31	2013 yılında	34
2022 yılında	36	2012 yılında	24
2021 yılında	53	2011 yılında	28
2020 yılında	48	2010 yılında	18
2019 yılında	34	2009 yılında	23
2018 yılında	48	2008 yılında	20
2017 yılında	34	2007 yılında	25
2016 yılında	19	2006 yılında	10
2015 yılında	29	2005 yılında	10

Grafik 1'de "afet" konusuna ilişkin sosyal hizmet kategorisinde yayınların alıntılama dağılımına yer verilmiştir. Yayınların alıntılanma sayılarına bakıldığında 2005 yılından 2021 yılına kadar düzenli olarak atıf sayısının artış gösterdiği 2021 yılından sonra ise atıf sayılarında azalmaların olduğu görülmektedir. 2005 yılında 1 atıf, 2006 yılında 14 atıf, 2007 yılında 30 atıf, 2008 yılında 47 atıf, 2009 yılında 67 atıf 2010 yılında 124 atıf, 2011 yılında 176 atıf, 2012 yılında 155 atıf, 2013 yılında 203 atıf, 2014 yılında 263 atıf, 2015 yılında 349 atıf, 2016 yılında 384 atıf, 2017 yılında 426 atıf, 2018 yılında 528 atıf, 2019 yılında 624 atıf, 2020 yılında 845 atıf, 2021 yılında 1195 atıf, 2022 yılında 1120 atıf 2023 yılında 1022 atıf, 2024 yılında 1078 atıf yapılmıştır.

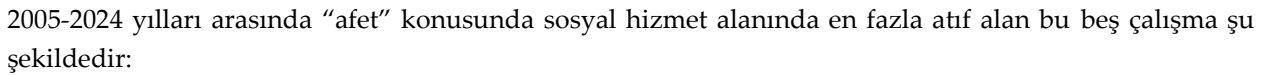
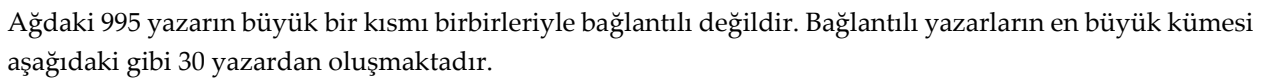
Grafik 1: Atıf Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 2, Şekil 1 ve Şekil 2’de "disaster (afet)" ile ilgili sosyal hizmet kategorisinde en fazla katkı sağlayan 10 yazar verilmiştir. Katkısı olan bu yazarlar; Loretta Pyles (10), Aram Dobalian (9), Lena Dominelli (9), Derrick Kranke (8), J. Brian Houston (7), Julie Lynne Drolet (6), Jennifer M. First (6), Louise Harms (6), Yunong Huang (6), Timothy Sim (6), olarak sıralanmaktadır. Ortak Yazar ağında görselleşmenin 1000’in altında en büyük bağlantı gücü hesaplanması için toplam 1612 yazar arasında diğer yazarlarla olan ortak yazarlık bağlantılarının toplam gücü hesaplanarak en az 1 yayını ve en az 5 atfı bulunma kriterini sağlayan 995 yazarın her biri için sağlamaktadır. Ortak yazar ağı bağlamında değerlendirildiğinde Hawkins, R.I. ve Maurer K.’nin 1 yayınında toplam 396 atfı, Cox RS’nin 2 yayınında toplamda 333 atfı, Perry Karen Marie Elah’ın 1 yayını 313 atfı, Pyles, Loretta’nın 10 yayını, 230 atfı ve toplam 6 bağlantı gücü, Calhoun LG’nun 1 yayını, 197 atfı ve 3 bağlantı gücü, Cryder Ch’nin 1 yayını, 239 atfı, Kilmer, RP’nin 1 yayını, 201 atfı, Tedeschi RG’nin 1 yayını 201 atfı, Mathbor Golan’ın ise 1 yayını ve 183 atfı bulunmaktadır.

Tablo 2: Yazarlara Göre Yayın Sayısı ve Atıf Dağılımı

Yazar	Yayın Sayısı	En fazla atıf alan 10 yazar	Atıf Sayısı
Pyles, Loretta	10	Hawkins, R.I	396
Dobalian, Aram	9	Maurer K	374
Dominelli, Lena	9	Cox RS	333
Kranke, Derrick	8	Perry Karen Marie Elah	313
Houston, J. Brian	7	Pyles, Loretta	239
Drolet, Julie Lynne	6	Calhoun LG’	201
First, Jennifer M.	6	Cryder C	201
Harms, Louise	6	Kilmer, RP	201
Huang, Yunong	6	Tedeschi RG	201
Sim, Timothy	6	Mathbor G.	183

Şekil 1: Yazar Atıf Ağı

- Hawkins ve Maurer (2010)'un 396 atfı bulunan Katrina Kasırgası sonrası düşük gelirli New Orleans sakinlerinin sosyal sermaye türlerini (bağ kurma, köprü kurma, bağlama) hayatta kalma ve topluluklarını yeniden inşa etme süreçlerinde nasıl kullandığını inceleyerek, sosyal sermayenin bireysel ve toplumsal gelişime etkilerini sosyal çalışma perspektifinden ele almakta olan *"Bonding, Bridging and Linking: How Social Capital Operated in New Orleans following Hurricane Katrina"* isimli eseri,
- Cox ve Perry (2011)'nin 313 atfı bulunan Kanada'daki orman yangınından etkilenen kırsal toplulukların iyileşme süreçlerini ele alarak, yer, kimlik ve sosyal sermayenin afet sonrası topluluk dayanıklılığını inşa etmedeki kritik rolünü vurgulamakta olan *"Like a Fish Out of Water: Reconsidering Disaster Recovery and the Role of Place and Social Capital in Community Disaster Resilience"* isimli eseri,
- Cryder, Kilmer, Tedeschi ve Calhoun (2006)'un 201 atfı bulunan Travma Sonrası Gelişim modelini çocuklara uyarlayarak, Floyd Kasırgası'nı deneyimleyen çocuklarda TSG sürecini incelemiş ve olumlu yeterlilik inançları ile destekleyici bir sosyal çevrenin TSG'ye katkı sağladığını ortaya koyan *"An exploratory study of posttraumatic growth in children following a natural disaster"* isimli eserleri,
- Mathbor (2007)'un 183 atfı bulunan kıyı bölgelerini etkileyen doğal afetlerin sonuçlarını hafifletmede sosyal sermayenin etkili kullanımının kapsamını ve potansiyelini incelemekte ve sosyal hizmet eğitimi ve uygulamasının, sürdürülebilir afet yardımı ve yönetimi için sosyal sermaye inşa etmedeki rolünü vurgulayan *"Enhancement of community preparedness for natural disasters - The role of social work in building social capital for sustainable disaster relief and management"* isimli eseri,
- Rhodes, Chan, Paxson, Rouse, Waters ve Fussell (2010)'in 158 atfı bulunan Katrina Kasırgası'na maruz kalan düşük gelirli ebeveynlerin sağlık durumlarındaki değişiklikleri inceleyerek, kasırgayla ilişkili stres ve kayıpların ruhsal ve fiziksel sağlık üzerindeki olumsuz etkilerinin uzun süre devam ettiğini ve düşük gelirli ailelerin uzun vadeli destek ihtiyacını vurgulamakta olan *"The Impact of Hurricane Katrina on the Mental and Physical Health of Low-Income Parents in New Orleans"* isimli eseri karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmalar afetlerin bireyler ve topluluklar üzerindeki uzun vadeli etkilerini ve sosyal hizmetin bu süreçlerdeki rolünü ortaya koymaktadır. Çalışmalarda özellikle sosyal sermaye, topluluk dayanıklılığı, travma sonrası gelişim ve afet sonrası iyileşme süreçleri öne çıkmaktadır. Afetlerin fiziksel, ruhsal ve sosyal etkilerine dair kapsamlı analizler sunan bu eserler, sosyal hizmetin kriz müdahalesi, toplumsal dayanıklılığın güçlendirilmesi ve sürdürülebilir afet yönetimi konularındaki önemini vurgulamaktadır.

Tablo 3 ve Şekil 3'te, afet konusunda sosyal hizmet alanında yapılan yayınların kurumlara göre dağılımı ve yayın ağırları gösterilmektedir. Atıf sayısına göre en fazla katkıyı sağlayan kurum 502 atıf ile New York Üniversitesi (NYU) olurken, onu sırasıyla 402 atıf ile Louisiana State Üniversitesi ve 364 atıf ile Carolina Üniversitesi takip etmektedir. Kolombiya Üniversitesi (336), Massachusetts Üniversitesi (324) ve British Columbia Üniversitesi (313) de yüksek atıf alan kurumlar arasında yer almaktadır. Yayın sayısına göre incelendiğinde ise, Louisiana State Üniversitesi 21 yayın ile en fazla çalışmaya sahipken, ardından 17 yayın ile Kolombiya Üniversitesi ve 13 yayın ile Texas Austin Üniversitesi gelmektedir. Michigan Üniversitesi (12), NYU (11), Tulane Üniversitesi (11) ve Missouri Üniversitesi (10) gibi kurumlar da alana önemli katkılar sunmaktadır. Bu veriler, afet ve sosyal hizmet alanındaki akademik üretkenliğin belirli üniversitelerde yoğunlaştığını ve bazı kurumların hem yayın hem de atıf açısından öne çıktığını göstermektedir.

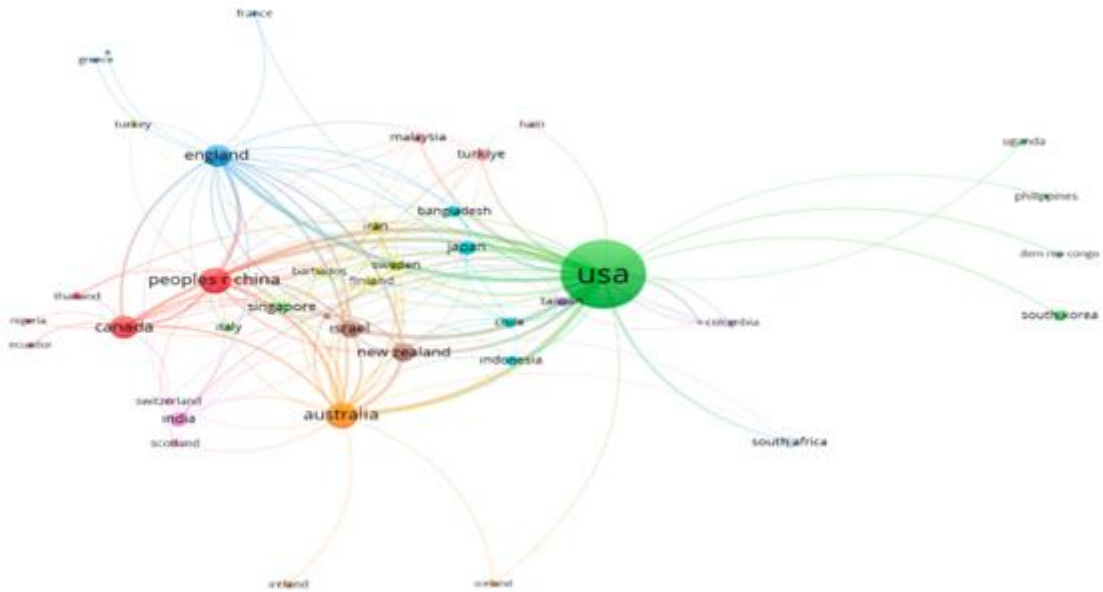
Tablo 3: Kurumlara Göre Yayın ve Atıf Dağılımı

büyük ölçüde ABD ve diğer Batı ülkelerinde yoğunlaştığını, Türkiye’de ise bu alandaki akademik üretimin henüz yeterli seviyeye ulaşmadığını göstermektedir.

Tablo 4: Ülkelere Göre Yayın Sayısı ve Atıf Dağılımları

S.N.	Ülke	Yayın Sayısı	S.N.	Ülke	Atıf Sayısı
1	ABD	327 yayın	1	ABD	5785
2	Avustralya	48 yayın	2	Kanada	693
3	Çin	48 yayın	3	Avustralya	650
4	Kanada	37 yayın	4	İsrail	602
5	İngiltere	35 yayın	5	Çin	460
6	Yeni Zelanda	25 yayın	6	İngiltere	354
7	İsrail	22 yayın	7	Yeni Zelanda	152
8	Hindistan	16 yayın	8	Japonya	107
9	Japonya	14 yayın	9	Bangladeş	102
10	Singapur	12 yayın	10	Norveç	101
11	Türkiye	10 yayın	28	Türkiye	29

Şekil 4: Ülkelere Göre Yayın Atıf Ağı

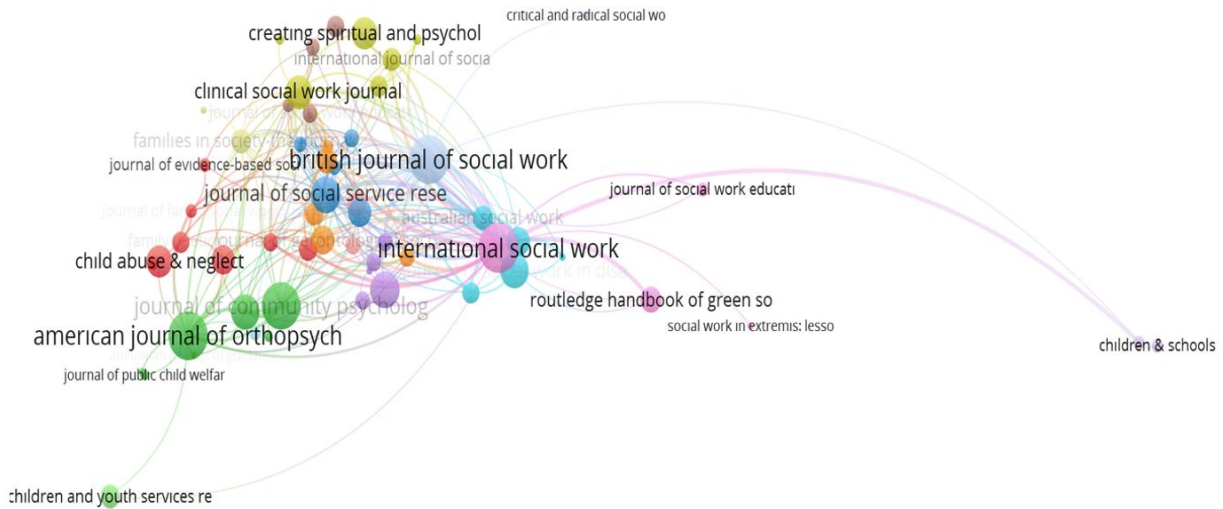
Tablo 5’e göre afet konusunda sosyal hizmet alanında en fazla yayına sahip dergi 41 yayın ile International Social Work olurken, onu 38 yayın ile American Journal of Orthopsychiatry ve 37 yayın ile British Journal of Social Work takip etmektedir. Yayın sayıları açısından öne çıkan diğer dergiler arasında Journal of Community Psychology (36), Journal of Social Service Research (22) ve Journal of Human Behavior in the Social Environment (21) bulunmaktadır. Atıf sayıları incelendiğinde ise, en fazla atıf alan dergi 1513 atıf ile American Journal of Orthopsychiatry olup, bunu 1019 atıf ile American Journal of Community Psychology ve 774 atıf ile International Social Work izlemektedir. British Journal of Social Work (758) ve Journal of

Community Psychology (475) de yüksek atıf alan dergiler arasında yer almaktadır. Bu veriler, sosyal hizmet alanında yayın açısından en üretken dergilerin her zaman en fazla atıf alanlar olmadığını göstermektedir. Örneğin, en fazla yayına sahip olan International Social Work atıf sayısında üçüncü sıradayken, American Journal of Orthopsychiatry yayın sayısında ikinci olmasına rağmen en fazla atıf alan dergi olmuştur. Bu durum, dergilerin akademik etkisinin yalnızca yayın sayısına değil, aynı zamanda çalışmalarının alandaki görünürlüğüne ve etkisine bağlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5: Dergilere Göre Yayın ve Atıf Dağılımı

Dergi Adı	Yayın Sayısı	Dergi Adı	Atıf Sayısı
International Social Work	41	American Journal of Orthopsychiatry	1513
American Journal Orthopsychiatry	38	American Journal of Community Psychology	1019
British Journal of Social Work	37	International Social Work	774
Journal of Community Psychology	36	British Journal of Social Work	758
Journal of Social Service Research	22	Journal of Community Psychology	475
Journal of Human Behavior in the Social Environment	21	Clinical Social Work Journal	330
Journal of Social Work in Disability & Rehabilitation	19	Child Abuse & Neglect	308
American Journal of Community Psychology	19	Journal of Social Service Research	253
Clinical Social Work Journal	18	Journal of Social Work in Disability & Rehabilitation	211
Child Abuse & Neglect	16	Journal of Human Behavior in the Social Environment	205

Şekil 5: Dergilere Göre Yayın Atıf Ağı

Tablo 6’da “afet” konusunda sosyal hizmet kategorisinde yer alan çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin tekrar sayıları yer almaktadır. Web of Science veri tabanından çekilen 608 çalışmanın veri dosyasında VOSviewer programı ile analiz için bir anahtar kelimenin en az 5 kez kullanılması şartıyla

toplam 69 anahtar kelime görselleştirilerek analiz için kullanılmıştır. Anahtar kelime ağında verilerine göre ilgili çalışmalarda en fazla disaster (94), social work (65), disasters (40), mental health (37), covid-19 (37), trauma (34), resilience (34), natural disaster (29), children (26), Hurricane Katrina (22) kelimeleri kullanılmıştır.

Tablo 6: Anahtar Kelime Tekrar Sayıları

S.N.	Kelime	Tekrar Sayısı
1	Disaster (Afet)	94
2	Social Work (Sosyal çalışma)	65
3	Disasters (Afetler)	40
4	Mental Health (Ruh Sağlığı)	37
5	Covid-19	37
6	Trauma (Travma)	34
7	Resilience (Dayanıklılık)	34
8	Natural Disaster (Doğal afet)	29
9	Children (Çocuk)	26
10	Hurricane Katrina (Katrina Kasırgası)	22

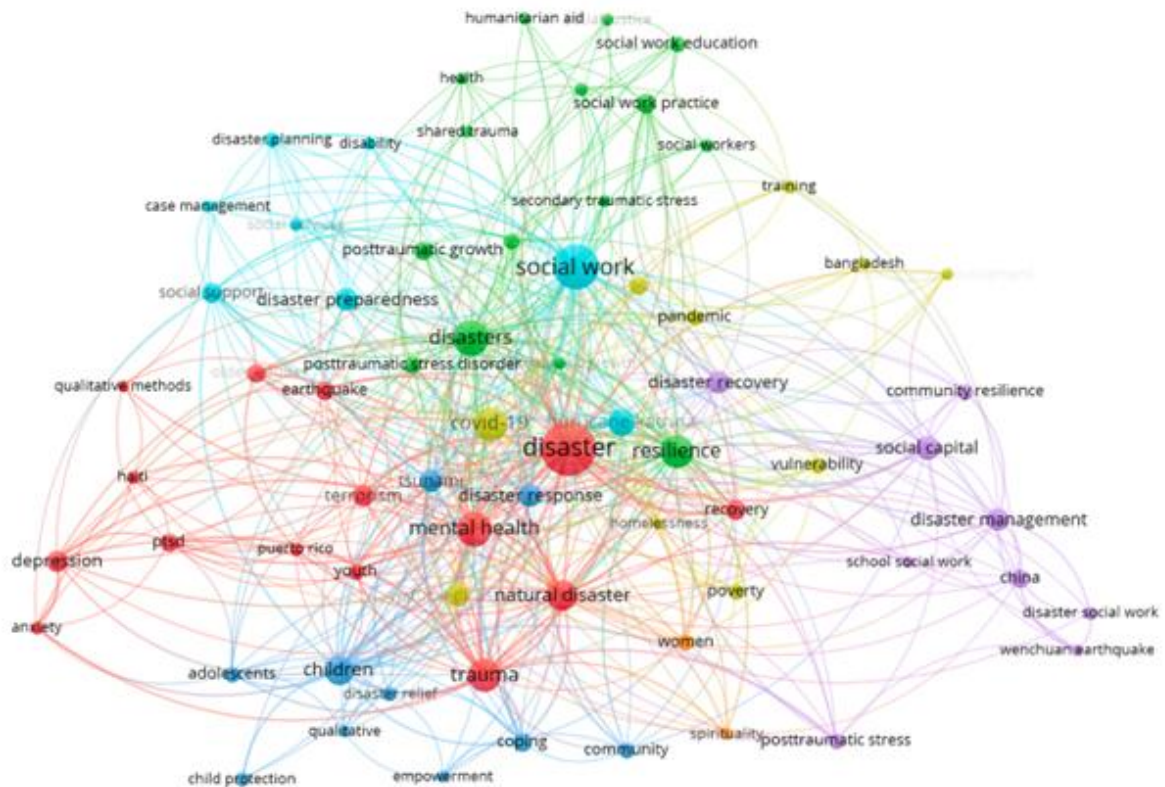
Şekil 5 ve Şekil 6’da “afet” konusunda sosyal hizmet kategorisinde yer alan çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerinin ağı ve yoğunluk haritası incelendiğinde anahtar kelimelerin 11 farklı grup içerisinde yer aldığı görülmektedir. Anahtar kelime gruplarında yer alan en fazla kullanıma sahip ilk 3 anahtar kelime aşağıdaki biçimde ele alınmaktadır:

- **Birinci Küme (Kırmızı Grup):** Disaster (94), Mental Health (37), Trauma (34),
- **İkinci Küme (Yeşil Grup):** Disasters (40), Resilience (34), Social Work Practice (13),
- **Üçüncü Küme (Mavi Grup):** Children (26), Disaster Response (17), Tsunami (17),
- **Dördüncü Küme (Sarı):** Covid-19 (37), natural disasters (16), climate change (11)
- **Beşinci Küme (Mor):** Social Capital (18), Disaster Management (17), Disaster recovery (16),
- **Altıncı Küme (Turkuaz):** Social Work (65), Hurricane Katrina (22), disaster preparedness (15)
- **Yedinci Küme (Turuncu):** Women (8), Spirituality (5) olarak sıralanmaktadır.

Afetler konusunda sosyal hizmet alanında yapılan araştırmaların anahtar kelime analizleri, bu alandaki çalışmaların yoğunlaştığı temel temaları ve odak noktalarını ortaya koymaktadır. Çalışmaların özellikle afetler ve ruh sağlığı ekseninde şekillendiği görülmekte olup, travma, ruhsal sağlık, depresyon, kaygı bozuklukları ve travma sonrası stres bozukluğu (PTSD) gibi konuların sosyal hizmet perspektifinden ele alındığı anlaşılmaktadır. Afetlerin bireyler ve topluluklar üzerindeki psikososyal etkilerinin belirgin şekilde vurgulanması, bu alanda ruh sağlığı temelli müdahalelerin önemini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, toplumsal dayanıklılık ve sosyal hizmet uygulamaları önemli bir diğer odak noktasıdır. Afetlere karşı bireysel ve toplumsal dayanıklılığı artırmak için sosyal hizmetin rolü, afet yönetimi, sosyal sermaye, topluluk temelli müdahaleler ve afet sonrası iyileşme süreçleri bağlamında ele alınmaktadır. Bu çerçevede, sosyal hizmet uzmanlarının afet müdahalelerinde oynadığı roller ve sosyal hizmet uygulamalarının

dayanıklılık üzerindeki etkisi, araştırmaların temel konularından biri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, çocuklar ve afet müdahaleleri de literatürde sıkça ele alınan bir diğeri önemli başlıktır. Afetlerin çocuklar üzerindeki etkileri, özellikle korunmasız gruplara yönelik sosyal hizmet müdahaleleri, afet sonrası eğitim süreçleri ve çocuk koruma mekanizmaları gibi konular etrafında şekillenmektedir. Afet sonrası çocukların güvenliği, ruh sağlığı ve sosyal uyumu konularının ele alınması, bu alanda sosyal hizmet uzmanlarının kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Bununla birlikte, COVID-19 pandemisi ve iklim değışikliği gibi küresel ölçekte etkili olan krizlerin de sosyal hizmet alanında giderek daha fazla önem kazandığı görülmektedir. Pandemiler, doğal afetler ve iklim değışikliğinin sosyal hizmet perspektifinden ele alınması, bu krizlerin toplumsal düzeyde yarattığı eşitsizlikler ve müdahale süreçleri açısından önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Öte yandan, sosyal hizmet alanında afetlerle ilgili çalışmalarda kadınlar ve manevi baş etme stratejileri gibi konuların görece daha az yer aldığı dikkat çekmektedir. Oysa afetlerin kadınlar üzerindeki etkileri, toplumsal cinsiyet perspektifinden ele alınması gereken kritik bir konu olup, sosyal hizmet literatüründe daha fazla yer bulması gereken alanlardan biridir. Aynı şekilde, afetlerde dini ve manevi baş etme mekanizmalarının sosyal hizmet müdahaleleriyle nasıl entegre edilebileceği konusu da literatürde sınırlı şekilde ele alınmaktadır.

Şekil 6: Anahtar Kelime Kullanım Ağı

4. Sonuç

Bu çalışma, 2005-2024 yılları arasında afet konusunun sosyal hizmet alanındaki akademik üretkenliğini incelemekte ve bu alandaki temel eğilimleri ortaya koymaktadır. İncelenen bibliyometrik veriler, sosyal hizmet disiplini içinde afet konusuna olan akademik ilginin sınırlı kaldığını göstermektedir. 2005-2024 yılları arasında Web of Science veri tabanında afet konusuyla ilişkili toplam 149,137 makale bulunmasına rağmen, bunların yalnızca 608'i sosyal hizmet kategorisinde yer almaktadır. Bu durum, afetler üzerine yapılan çalışmaların genel olarak diğer disiplinlerde yoğunlaştığını ve sosyal hizmet perspektifinden yapılan araştırmaların alanda daha fazla geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Son yıllarda COVID-19 pandemisinin etkisiyle afet konusuna yönelik ilginin arttığı görülse de, bu eğilimin sürdürülebilirliği konusunda belirsizlikler mevcuttur.

Afetlerin bireyler ve topluluklar üzerindeki psikososyal etkileri, sosyal hizmet alanında en çok incelenen konular arasında yer almaktadır. Çalışmalar, afetlerin travma sonrası gelişim, toplumsal dayanıklılık ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerini ele almakta ve sosyal hizmet uzmanlarının bu süreçlerde oynadığı rolleri irdelemektedir. Özellikle sosyal sermaye ve topluluk dayanıklılığı konuları, afetlere karşı bireysel ve toplumsal uyum süreçlerinde kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, çocuklar ve afet müdahaleleri, literatürde önemli bir yer tutmakta olup, afet sonrası çocuk koruma mekanizmaları ve ruh sağlığı destek hizmetleri üzerine yapılan araştırmaların sayısında artış gözlemlenmektedir. Çocukların afetlerden nasıl etkilendiği ve bu süreçte sosyal hizmet müdahalelerinin nasıl bir rol oynadığı konusu, gelecekte daha kapsamlı şekilde ele alınması gereken başlıklardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Ancak, sosyal hizmet perspektifinden afet çalışmalarında bazı önemli eksiklikler de dikkat çekmektedir. Afetlerin toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi, özellikle kadınların afet deneyimleri ve afetten etkilene biçimleri üzerine yapılan çalışmaların azlığı, önemli bir boşluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların afetler karşısında karşılaştıkları özgül sorunlar ve toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin sosyal hizmet disiplini içinde daha fazla ele alınması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, manevi ve dini baş etme stratejileri ile afet sonrası destek süreçleri arasındaki ilişki, sosyal hizmet literatüründe yeterince incelenmemiş konular arasında yer almaktadır. Sosyal hizmetin afetlere müdahale politikalarının etkinliği ve uzun vadeli etkileri konusunda daha fazla akademik çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle afet riski yüksek bölgelerde sosyal hizmet uygulamalarının nasıl geliştirilebileceğine dair saha çalışmaları, bu alandaki akademik bilgi birikimini güçlendirecektir.

Afetler ve sosyal hizmet alanında yapılan çalışmaların sonuçları, sosyal hizmet politikalarının bilimsel kanıtlara dayalı olarak geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Afet müdahalelerinin daha etkili olabilmesi için sosyal hizmet uzmanlarının eğitim programlarında afet sosyal hizmetine daha fazla yer verilmesi önem taşımaktadır. Aynı zamanda, toplum temelli afet müdahalelerinin geliştirilmesi ve sosyal hizmet uzmanlarının bu süreçlerde daha aktif roller üstlenmesi, afet sonrası iyileşme süreçlerini güçlendirebilir. Afet sonrası sosyal hizmet uygulamalarının etkililiğinin değerlendirilmesine yönelik yöntemlerin geliştirilmesi, akademik alandaki mevcut boşlukları doldurabilir ve politika yapıcılara yol gösterebilir.

Son olarak, sosyal hizmet alanında afetlere ilişkin yapılan araştırmaların bölgesel ve kültürel bağlamda nasıl farklılaştığını anlamak da büyük önem taşımaktadır. Afetlere yönelik sosyal hizmet müdahaleleri, ülkelerin sosyo-ekonomik koşulları, afet yönetim politikaları ve kültürel dinamiklerine göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle, küresel ölçekte karşılaştırmalı çalışmalar yapılarak, farklı ülkelerdeki afet sonrası sosyal hizmet uygulamalarının benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konmalıdır. Türkiye gibi afet riski yüksek bölgelerde, sosyal hizmet alanındaki akademik üretkenliğin artırılması hem ulusal hem de uluslararası düzeyde daha etkili müdahale stratejileri geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, afetler ve sosyal hizmet alanında yapılan akademik çalışmalar, afetlerin bireysel ve toplumsal etkilerini anlamak ve etkili müdahale stratejileri geliştirmek için kritik bir rol oynamaktadır.

Ancak, bu alandaki akademik boşluklar ve eksiklikler dikkate alınarak, gelecekte daha kapsamlı ve derinlemesine araştırmalar yürütülmesi gerekmektedir. Sosyal hizmet disiplini içinde afet konusuna yönelik ilginin artırılması, bu alanda daha güçlü ve etkili politika ve uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda, sosyal hizmetin afet yönetimi ve kriz müdahalesi süreçlerindeki rolünün daha iyi anlaşılması için nitel ve nicel araştırmaların artırılması büyük önem taşımaktadır. Böylelikle, sosyal hizmet uzmanlarının afetlere müdahale süreçlerindeki katkıları daha belirgin hale gelecek ve toplumsal iyileşme sürecine daha etkin bir şekilde destek sağlanacaktır.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Alston, M., Hazeleger, T., & Hargreaves, D. (2019). *Social Work and Disasters: A Handbook for Practice*. New York: Routledge.
- Boduroğlu, G. (2025). Sosyal Hizmet Alanında Madde Bağımlılığı Konusuyla İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 12(24), s.109-123.
- Cox, R. S. & Elah Perry K.M. (2011). Like a Fish Out of Water: Reconsidering Disaster Recovery and the Role of Place and Social Capital in Community Disaster Resilience, *American Journal of Community Psychology*, 48(3), s.395-411.
- Cryder, C.H., Kilmer, R.P., Tedeschi, R.G. & Calhoun, L.G. (2006). An Exploratory Study of Posttraumatic Growth in Children Following a Natural Disaster. *American Journal of Orthopsychiatry*, 76(1), s. 65-69.
- Dominelli, L. (2016). *Green Social Work: From Environmental Crises to Environmental Justice*, Cambridge: Polity Press.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, s. 285-296.
- Hawkins, R. & Maurer, K. (2010). Bonding, Bridging and Linking: How Social Capital Operated in New Orleans Following Hurricane Katrina, *British Journal of Social Work*, 40(6), s.1777-1793.
- IFSW, (International Federation of Social Workers) and IASSW, (International Association of Schools of Social Work). (2014). <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>, (Erişim tarihi: 31/01/2025).
- Mathbor, G.M. (2007). Enhancement of Community Preparedness for Natural Disasters: The Role of Social Work in Building Social Capital for Sustainable Disaster Relief and Management, *International Social Work*, 50(3), s. 357-369.
- Pyles, L. (2007). Community Organizing for Post-Disaster Social Development: Locating Social Work. *International Social Work*, 50(3), s. 321-333.

- Rhodes, J., Chan, C.S., Paxson, C., Rouse, C.E., Waters, M.C. & Fussell, E. (2010). The Impact of Hurricane Katrina on the Mental and Physical Health of Low-Income Parents in New Orleans, *American Journal of Orthopsychiatry*, 80(2), s. 237-47.
- Smith, G.P., & Wenger, D. (2017). Sustainable Disaster Recovery: Operationalizing An Existing Agenda, (Eds.: H. Rodríguez, W. Donner and J. E. Trainor), *Handbook of Disaster Research*, s. 234-257, New York: Springer.
- Tomanbay, İ. (2000). Deprem, İnsan ve Sosyal Hizmetler. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Dergisi*, 1(1), s. 123-137.
- Tuncay, T. (2004). *Afetlerde Sosyal Hizmet*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.
- Zakour, M. J., & Harrell, E. B. (2003). Access to Disaster Services: Social Work Interventions for Vulnerable Populations. *Journal of Social Service Research*, 30(2), s. 27-54.
- Zupic, I., & Čater, T. (2014). Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), s. 429-472.